

Uspjeh uvjetovanja bez standarda: unaprjeđenje manjinske politike u državama jugoistočne Europe u procesu pristupanja Europskoj uniji

**MR.SC. ANTONIJA PETRIČUŠIĆ
KATEDRA ZA SOCIOLOGIJU
PRAVNI FAKULTET ZAGREB**

**NACIONALNI KONGRES HRVATSKOG SOCIOLOŠKOG
DRUŠTVA**

7. – 9. TRAVNJA 2011.

(Ne)postojeći *Acquis* ?

- Article 6 (1) EU

- Zakonska osnova:

- ✦ “Respect for human rights” –> “Zaštita nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika tih manjina sastavni je dio međunarodne zaštite ljudskih prava.” (Čl. 1 FCNM)

- Praksa:

- ✦ 1993 Kopenhaški kriteriji: “respect for and protection of minority rights”
- ✦ SAA, izvješća o napretku, rezolucije EP-a

- Čl. I-2 Lisbon Treaty

- “respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities”

- Čl. 21 Povelje o temeljnim pravima

- “Any discrimination based on any ground such as (...) race, colour, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or belief (...), membership of a national minority (...) shall be prohibited.”

Širenje EU i zaštita prava nacionalnih manjina

- EU do istočnoeuropskog proširenja nije uvjetovala pristupanje poštivanjem manjinskih prava
- ranija proširenja, od 1977: zemlje kandidatkinje morale su ratificirati EKLJP Vijeća Europe
- Od 1993. godine – kriteriji iz Kopenhagena

Kriteriji iz Kopenhagena

- politički uvjet zahtjeva stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava kao i prava manjina te prihvaćanje političkih ciljeva Unije
- politika uvjetovanja kao sredstvo mijenjanja politike, gospodarstava i društva u zemljama kandidatkinjama

Kriteriji iz Kopenhagena: ograničenost politike uvjetovanja

- u pogledu manjinskih prava nisu utemeljeni na pravnoj stečevini Unije
- Unija “posudila” standarde od drugih međunarodnih organizacija

ALI:

- nepostojanje jedinstvenih standarda među zemljama članicama + neuniforman zahtjev ispunjavanja uvjeta novih zemalja članica dovodi u pitanje legitimnost ovog uvjeta
- logika politike uvjetovanja: prihvaćanje minimalnih standarda zajedničkih svim državama članicama
- zemlje kandidatkinje moraju poštovati strože standarde manjinske zaštite od zemalja članica jer kopenhaški kriteriji premašuju dužnost nediskriminiranja; zahtijevajući od država kandidatkinja “poštovanje i zaštitu manjina” nalažu afirmativnu akciju kako bi se zaštitili njihova prava i interesi

Kriteriji iz Kopenhagena: ograničenost politike uvjetovanja

- primjenjuju se isključivo na zemlje koje teže članstvu u Uniji + do pristupanja
- Unija doživljava pitanje zaštite manjina kao “izvozni proizvod koji nije namijenjen uporabi na domaćem tržištu” (Bruno de Witte, 2002)
- kako proširiti sadržaj kopenhaških kriterija i na zemlje članice kako se ne bi dogodilo da danom pristupanja Uniji nove zemlje članice ne budu više obvezane međunarodnim standardima zaštite manjina u onolikom opsegu u kojem su to bile dužne činiti u procesu pristupanja?

Istočnoeuropsko proširenje

- manjinska politika uvjetovanja rezultirala ograničenim donošenjem zakona i ustanovljenjem institucija zaduženih za promicanje manjinskih prava (Hughes i Sasse, 2003)
- nekonzistentnost Europske komisije pri provedbi manjinske politike uvjetovanja: dvije grupe zemalja (Kochenov, 2007)
- samo su neke manjinske grupe uzimane u razmatranje u izvješćima o napretku (Romi)

Zapadnobalkansko proširenje

- uz prava manjina, Komisija širi politiku uvjetovanja na srodna područja: pitanje povratka izbjeglica i regionalne suradnje, dobrosusjedskih odnosa sa zemljama proširenja i državama članicama te poštivanje međunarodnih obveza (MKSJ)
- praksa djelomičnog monitorinaga se nastavlja (npr. Srbi i Romi u Hrvatskoj, Albanci i Romi u Makedoniji, Romi u Crnoj Gori, Romi u Srbiji, Srbi i Romi na Kosovu itd.)
- uz primjenu manjinskog zakonodavstva, Komisija naglašava pitanje nužnosti uključivanja manjina u obrazovni sustav i na tržište rada

Buduća manjinska politika EU?

- **Dva scenarija:**
 - ***spill-over*** : doći će do određenih promjena i poboljšanja zaštite manjina u svim državama članicama koje bi potaknula činjenica da su Uniji pridružene države članice koje su harmonizirale svoja zakonodavstva sa svim međunarodnim standardima manjinske zaštite
 - ***status quo***: pitanje zaštite manjina se neće značajnije promijeniti, te da će i nakon proširenja ostati u pretežitoj nadležnosti država članica